

Philip Teir

Familie

Vertaald uit het Zweeds
door Sophie Kuiper

Ambol|Anthos
Amsterdam

NOVEMBER-DECEMBER

1

De eerste fout die Max en Katriina die winter maakten – en er zouden er in de aanloop naar hun scheiding nog vele volgen – was de hamster van de kleinkinderen invriezen.

Het was een ongelukje. Max was op de hamster gaan staan. Hij voelde iets zachts bewegen onder zijn voet, hoorde een eigenaardige, vervaarlijke piep, en toen was het te laat. Flits, die nog maar een halfjaar oud was, belandde in een zakje achter in de diepvries.

Dat was voor hun oudste dochter Helen reden genoeg om twee weken niet met hen te willen spreken. Maar nu Max eraan terugdacht, vroeg hij zich af of de problemen niet al in november waren begonnen.

Het was een zachte herfst. De Töölöbaai lag te zuchten in een vochtige novembernevel, terwijl hardlopers puffend voorbij draafden. Op een vrijdag tegen het einde van de maand waren Max en Katriina uitgenodigd voor een etentje bij de Keskinens. Katriina verdween al snel in het feestgedruis en Max werd, zoals hij al had gereesd, naast haar baas aan tafel gezet.

Wivan Winckelmann was een kleine vrouw van in de zestig met een verschrikkelijke stem, wier enige doel het leek om Max' zenuwen in een nijptang te klemmen. Ze was hogere leidinggevende binnen het gezondheidszorgdistrict Helsinki en Nyland,

een vrouw met een enorme invloed in de hele publieke sector, en getrouwd met een konijnachtige, kale man die Pertti heette. Hij leek altijd een meter achter haar te staan, alsof hij in Wivan een schild had gevonden om hem te beschermen tegen een boosaardige en veeleisende wereld.

De Keskinens woonden in een van de nieuwe wijken in Nordsjö, in een appartement dat eruitzag als de interieurs in hedendaagse Finse films: klinisch, wit en steriel, een woning waarvan Max zich kon voorstellen dat een seriemoordenaar zich er prima thuis zou voelen. Daarvóór hadden ze in een oud Jugendstilgebouw aan de Fredriksgatan gewoond. Max vond de Keskinens leuker toen ze daar nog woonden. Het was het soort woning dat mensen zich konden veroorloven tijdens de recessie van de jaren negentig. Risto had zich, net als Max, in de crisisjaren prima gered: ze hadden allebei een beroep waarmee ze geen hinder ondervonden van barre tijden. Integendeel: toen de rest van Finland wegzonk in een economische depressie, met massale werkloosheid als gevolg, waren zowel Risto als Max succesvol in hun respectievelijke vakgebieden. De recessie vergrootte de vraag naar het soort maatschappijdiagnoses waarin Max als socioloog gespecialiseerd was. Risto, die psychiater was, had op zijn beurt vele patiënten gehad die zich in het kielzog van de crisis tot hem wendden voor bijstand in hun echtscheidingen en persoonlijke tragedies.

Max luchtzoende Tuula Keskinen, die vervolgens met haar arm om Katriina en een gin-tonic in haar hand het appartement in verdween.

Katriina en Max hadden de hele taxirit geen woord gewisseld. Max had alleen maar uit het autoraampje zitten kijken, genoten van het gevoel van beweging en het vloeiende tempo waarin de auto over de Sturegatan zoefde, terwijl de regen neerdaalde als glanzende confetti. Het regende al de hele week, een milde, aangename regen die de boomstammen diepzwart kleurde en ervoor zorgde dat iedereen voortdurend koude wangen had.

De duisternis was dit jaar onaangekondigd ingetreden. Max had de hele herfst gewerkt aan een manuscript met een deadline in maart die onrustbarend snel naderde, en als hij 's middags uit het raam van zijn werkkamer keek, verbaasde het hem iedere keer weer hoe kort de dagen waren.

Hun jongste dochter Eva was diezelfde herfst naar Londen verhuisd en Katriina was weggezakt in een toestand waarnaar ze zelf verwees als haar 'depressie', wat Max een egocentrische beschrijving vond van hetgeen nu eenmaal met ouders gebeurde als kinderen opgroeiden. Door de verandering tot een persoonlijke diagnose te maken, kon Katriina die gebruiken voor haar eigen dramatische doeleinden.

Toen ze Eva in augustus naar het vliegveld hadden gebracht, had Katriina honderduit zitten praten, zoals altijd. Over wat Eva na haar jaar in Londen zou moeten doen, wat haar mogelijkheden waren, hoe ze haar leven moest inrichten, hoeveel ze elke maand moest sparen als ze een baan zou weten te vinden. Ze stelde ook het alternatief voor dat Eva haar afgebroken studie in Helsinki weer zou oppakken, misschien zelfs haar master zou halen.

'Weet je, mama, ik heb eigenlijk geen zin om dit aan te horen. Niet iedereen plant zijn leven tot in de details,' zei Eva op de achterbank, waar ze met haar telefoon zat te spelen. Ze had die hele zomer bij hen ingewoond, want toen ze was toegelaten tot de kunstacademie, had ze haar appartement opgegeven. Om geld te besparen, beweerde ze zelf, al had ze niet eens een zomerbaantje gezocht. Ze was negenentwintig en had de hele zomer zonnebadend en wijn drinkend op het balkon doorgebracht.

'Nee, natuurlijk niet. Ik wil alleen maar zeggen dat het verstandig is om een plan te hebben.'

'Ik heb toch een plan? Ik ga kunst studeren. En als het meezit, ga ik met een heleboel knappe Britse mannen daten. Dat vind ik meer dan genoeg. Weet je wel hoe moeilijk het is om toegelaten te worden tot deze opleiding?'

‘Ja, ja, we zijn heel erg trots op je.’

Max had op zijn tong moeten bijten. Hij was daadwerkelijk trots op Eva. Katriina en Eva ruzieden soms over dingen die Max überhaupt niet begreep; hij nam aan dat dat kwam doordat ze zo op elkaar leken. Ze meenden allebei dat bepaalde privileges hun geboorterecht waren. Het was hem duidelijk dat Eva dat van Katriina had, maar hoe Katriina eraan kwam, wist hij niet. Het was zo’n eigenschap die op papier bewondering opriep, maar waarmee lastig te leven was. Zolang hij Katriina kende, had hij haar nooit een seconde zien aarzelen als ze ergens haar zinnen op had gezet.

Die avond had hij Katriina laten weten dat ze Eva misschien niet iedere week moest bellen, haar ook een eigen leven in Londen moest gunnen. Dat had ertoe geleid dat Katriina hem de huid vol had gescholden omdat hij van plan was twee uur te gaan tennissen voor het etentje bij Risto en Tuula. Toen had hij tegen haar gezegd dat ze beter niet zoveel wijn kon drinken op een lege maag, waarop Katriina hem had toegeworpen dat hij misschien eens wat tijd met haar moest doorbrengen, zodat zij niet hoefde te drinken.

Zo waren ze doorgedaan, tot Max de deur had dichtgeslagen en door de regen naar de tennishal was gegaan. Hij had gespeeld als een natte krant, geïrriteerd en zonder enige finesse, en toen hij daarna thuis het trappenhuis weer in liep, was zijn humeur er alleen maar op achteruitgegaan. Uiteindelijk waren ze toch in een taxi naar de Keskinens gestapt, zonder de hele reis ook maar een woord tegen elkaar te zeggen.

Max had geen rijbewijs. Toen ze elkaar dertig jaar geleden ontmoetten, had Katriina hem bewonderd om zijn weigering mee te doen aan de autocultuur. Nu minachtte ze hem om dezelfde reden. Ze beweerde dat het al die jaren veeleer had gedraaid om luiheid en gierigheid dan om omzien naar het milieu.

Ze waren twintig minuten te laat en werden vlug naar de eettafel geleid. Max ging zitten en zag dat hij de meeste aanwezigen kende of in ieder geval al eens had ontmoet: Wivan en Pertti, Tuula en Risto, die hem begroette met een knikje terwijl hij de tafel rondging en iedereen een glas schnaps gaf, en een handvol collega's van Katriina's werk met hun partners.

Aan tafel zat ook een Noors echtpaar dat al een paar keer op etentjes bij Max en Katriina was geweest. De man heette John; Max herinnerde zich hem als een stille, maar sympathieke expert op het gebied van internationaal handelsrecht. Helemaal aan de andere kant van de tafel zaten Stefan en Gun-Maj, een Fins-Zweeds echtpaar. Toen ze met pensioen gingen, hadden ze al hun bezittingen verkocht, en nu reisden ze veel door Oost-Azië en organiseerden ze dure meditatiecursussen voor andere Finse echtparen van middelbare leeftijd die de ratrace zat waren. Stefan was stevast zongebruind en had sinds kort een belachelijk sikje.

Max groette zijn disgenoten. Wivan begon meteen een gesprek met hem.

'Ik zag dat er een interview met je stond in de nieuwste *Anna*. Ik zei gisteren nog tegen Pertti: kijk, dat is Max! Toch, Pertti?'

Pertti, die een paar stoelen verderop zat, knikte, zo te zien zonder te weten wat zijn vrouw zojuist had gezegd, maar voorgeprogrammeerd om het onder alle omstandigheden met haar eens te zijn. Wivan wendde zich weer naar Max en reikte hem een schaal met bietjes aan. Haar armband klingelde tegen de zilveren schotel.

'Nee, ik denk dat je mijn collega bedoelt,' zei Max.

'Nee hoor, er stond dat het een socioloog van de universiteit van Helsinki was die Max Paul heet. Dat kan er toch maar een zijn?'

Hij gaf de schotel door. 'Nee, echt, er zijn er zowaar twee op het instituut. Het is grappig, maar het gebeurt geregeld dat ik met hem word verward.'

Wivan was een paar tellen stil en begon toen nerveus te lachen. Max keek naar Katriina, maar ze keek niet terug. Ze had duidelijk besloten hem de rest van de avond te negeren. Hij zag dat haar wijnglas al halfleeg was, hoewel Risto zojuist had ingeschonken.

‘Nee, serieus, ik was het niet,’ zei hij toen hij zich weer tot Wivan richtte.

Wivan hield op met lachen en keek hem verward aan. In zekere zin meende Max wat hij zei: de Max Paul die in de *Anna* werd geciteerd was niet hij, maar een soort mediapersoonlijkheid die hij voor zulke gelegenheden tevoorschijn toverde, zoals wanneer hij werd gebeld door een medewerker van een damesblad op jacht naar een paar vlugge oneliners, vaak met betrekking tot het gezinsleven of seks, onderwerpen waarnaar Max weliswaar enig onderzoek had gedaan, maar die niet tot zijn primaire vakgebied behoorden. Maar hoe meer van zulke interviews hij gaf, des te meer journalisten hem opbelden om ‘de seksprofessor’ te spreken.

Max had zichzelf beloofd nooit meer in te gaan op zulke verzoeken, omdat het erop begon te lijken dat sociologie in Finland een discipline was die zich vooral bezighield met onderzoek naar seks, maar hij was simpelweg te lui en te beleefd om nee te zeggen, en het was veel makkelijker om een vlug antwoord te geven dan helemaal niet te antwoorden. Die keer was de interviewer een jonge vrouw geweest, naar schatting rond de vijfentwintig, die hem op het instituut had opgebeld toen hij net de site van de *Helsingin Sanomat* voor zich had en een bericht aan het schrijven was voor het discussieforum.

Ze had zich eerst voorgesteld – haar naam had Max niet goed verstaan – en verteld dat ze van het tijdschrift *Anna* was.

‘Ik vroeg me af of u misschien antwoord zou willen geven op een aantal vragen voor een artikel dat ik aan het schrijven ben over het huidige huisvrouwenideaal?’

‘Brand los,’ had Max gezegd, met zijn aandacht nog altijd volledig bij het discussieforum. Daar zat hij de laatste tijd steeds va-

ker. Er waren een paar gebruikers die vaak opdoken in dezelfde discussies als Max. Ze discussieerden nu al maandenlang fel over alles van de islam tot de manier waarop de gemeente Helsinki de westelijke uitbreiding van het metronet aanpakte. Max wist dat hij geen discussies moest aangaan op internet. De onmiddellijke bevrediging die gepaard ging met het weerleggen van een stelling van de tegenpartij werd bezoedeld door het feit dat er nooit een einde aan kwam, dat er altijd nieuwe deelnemers waren die de discussie op een zijspoor brachten of poogden te saboteren door willens en wetens te provoceren. Het was alsof je probeerde te winnen van een gokautomaat, één stap vooruit en twee stappen terug, en minstens zo verslavend. Soms was hij thuis om twee uur 's nachts verwickeld in discussies over de biologische verschillen tussen mannen en vrouwen en probeerde hij een wetenschappelijk perspectief te introduceren, hoewel hij zich ervan bewust was dat degenen met wie hij discussieerde net zo goed middelbare scholieren konden zijn.

De vrouw aan de andere kant van de lijn stelde haar eerste vraag. 'Goed, om te beginnen... er wordt gezegd dat er op dit moment een neoconservatieve trend heerst, dat vrouwen die geboren zijn in de jaren tachtig de traditionele idealen uit de jaren vijftig omarmen. Tv-series als *Mad Men* zijn daar een voorbeeld van. Wat hebt u daarover te zeggen?'

Het huisvrouwenideaal? Dat was eenvoudige materie. Max hoefde niet lang na te denken. 'Dat is moeilijk te zeggen zonder statistiek. Als we kijken naar de laatste tien jaar, laten de cijfers juist zien dat men steeds later trouwt, en het aantal mensen dat samenwoont zonder getrouwd te zijn groeit gestaag. Bovendien maken vrouwen carrière en zijn ze niet langer aan het aanrecht gekluisterd.'

'Maar er wordt hoe dan ook gezegd dat er een trend is...'

'Je kunt zeggen dat er een trend is, maar dat betekent niet dat het volgens de statistiek ook zo is.'

Hij sloot de browser.

‘Jawel, maar mijn artikel gaat over het nieuwe huisvrouwen-ideaal. Zou u daar iets over kunnen zeggen? Ik bedoel, neem de enorme interesse in koken van tegenwoordig. Om maar een voorbeeld te noemen. Waar komt dat vandaan, denkt u?’

‘Een mens moet eten.’

De vrouw aan de andere kant van de lijn liet een beleefd lachje horen. ‘Oké, maar zou u iets kunnen zeggen over trends? Ik bedoel dat jonge vrouwen tegenwoordig steeds vaker thuis willen blijven en jonger kinderen willen krijgen?’

Die trend had Max in feite van dichtbij gezien. Zijn oudste dochter, Helen, was jong getrouwd en moeder geworden, wat hij bijna had opgevat als opstandig gedrag. Maar Eva leek niet van plan in de voetsporen van haar zus te treden.

‘Willen ze dat echt?’ vroeg Max.

‘Nou ja... ik heb de cijfers hier niet, maar je hoort vandaag de dag veel over het nieuwe huisvrouwenideaal. Steeds meer bladen schrijven erover en er zijn talloze tijdschriften speciaal gericht op jonge moeders...’

Max was niet dom. Hij wist hoe zulke artikelen tot stand kwamen: er was niet meer nodig dan een paar beweringen die de fantasie prikkelden en, het allerbelangrijkste, een zogeheten case: een geïnterviewde die de stelling van de journalist ondertekende. In het beste geval vond de schrijver van het artikel een of andere mediageile onderzoeker als Max bereid de hypothese te bevestigen. Hij wist dat hij zou moeten bedanken voor de eer, maar in plaats daarvan besloot hij haar te geven wat ze wilde. Hij leunde achterover in zijn stoel en sprak langzaam, zodat ze mee kon schrijven.

‘Oké,’ begon hij, ‘door de geschiedenis heen is het huwelijk altijd onderhevig geweest aan conjunctuur. Lange tijd werd gezegd dat de graanprijzen invloed hadden op het aantal huwelijken; dat was tot in de negentiende eeuw bijna een statistisch axioma. Heb je dat?’

‘Hmhm,’ zei ze. Hij hoorde het getik op haar toetsenbord.

‘Vandaag de dag is de levensstandaard in de westerse wereld extreem hoog, dus we hoeven niet meer te trouwen enkel en alleen om in ons levensonderhoud te voorzien. Die verandering is voornamelijk van belang voor vrouwen. Maar het huwelijk is een oeroude traditie en mensen zijn altijd huwelijken aangegaan, in alle culturen en in allerlei vormen. Het huwelijk is een bestendig fenomeen. Tegenwoordig trouwen jonge mensen wellicht als onderdeel van hun identiteitsproject. Misschien gaat het niet meer om veiligheid, maar wordt het een soort rollenspel, een rite die nodig is om volwassen te worden in een tijd waarin de tienerjaren tot in het absurde worden gerekte. Of, zoals je zegt, een trend. Degenen die jong waren in de jaren zeventig deden er alles aan om zich los te maken van de huwelijkstraditie, want die was achterhaald, passé. Onze ouders waren de belichaming van het oude, patriarchale model, en wij wilden gelijkwaardigheid. Dus, om antwoord te geven op je vraag: de voornaamste trend is waarschijnlijk dat het huwelijk zijn status als maatschappelijk instituut is kwijtgeraakt. Nooit eerder was scheiden zo makkelijk. Misschien is het daarom ook makkelijker om te trouwen.’

Max wist nooit precies waar hij zou uitkomen als hij begon te praten, maar hij vond dat zijn ad hoc geïmproviseerde theorie plausibel klonk.

Toen het artikel eenmaal was gepubliceerd, was zijn antwoord ingekort tot twee zinnen. Bovendien had de journaliste hem woorden in de mond gelegd. Er stond:

Socioloog Max Paul, die is gespecialiseerd in onderzoek naar seksualiteit, gelooft ook dat we een hausse doormaken waarin steeds meer jongeren willen trouwen:

‘Het huwelijk zit in onze genen, het bestaat in alle culturen. Voor jongeren van vandaag is het huwelijk een manier om de overgang

naar volwassenheid te markeren, en het is tegenwoordig makkelijk om te trouwen.’

Wivan Winckelmann zat nog altijd te wachten tot Max dieper in zou gaan op de naamsverwarring op zijn instituut. Hij wilde net iets zeggen, toen hij aan de andere kant van de tafel een kuchje hoorde. Het was Risto, die een drinklied wilde inzetten. Risto was een notoire drinker, stevig gebouwd en lang, met een krans van grijs haar op zijn hoofd, die tijdens een etentje gemakkelijk tien glazen wodka achterover kon slaan zonder dronken te worden. Hij leek verliefd op zijn eigen stemgeluid. Max vroeg zich af of dat typerend was voor psychiaters. De hele week moesten ze stilzitten en luisteren, daarom werden ze hypersociaal als het eindelijk weekend was.

De sfeer werd langzaamaan steeds intenser en luidruchtiger. Aan de andere kant van de tafel lachte iedereen om een langdradig verhaal dat Stefan aan het vertellen was, maar aan de kant waar Max zat konden ze het niet verstaan, wat voor Wivan aanleiding was haar disgenoot aan de linkerkant herhaaldelijk te vragen wat Stefan had gezegd. Het was overduidelijk dat de pointe de paar meter van Stefan tot Wivan niet overleefde, want hoe langer het verhaal voortduurde, des te minder ze ervan leek te begrijpen. Max keek naar Katriina. Ze luisterde naar Stefan, maar in haar ogen zag hij de blik die ze wel vaker had zo laat op de avond, en die betekende dat ze eigenlijk niet luisterde.

Toen ze uitgegeten waren, ging Katriina met Tuula roken op het balkon. Het regende nog steeds. Max ging in een hoek van de woonkamer staan en keek op de klok. Ze zouden zo meteen naar huis gaan, dacht hij; zodra Katriina weer naar binnen kwam, zou hij haar vragen haar spullen te pakken.

Tot die tijd zat er niets anders op dan in de hoek te staan en te doen alsof hij het naar zijn zin had. De gasten hadden zich inmid-

dels verspreid door het appartement; sommigen zaten nog aan tafel, anderen op de bank.

Max bladerde in een boek toen Stefan opeens naast hem stond. Ze kenden elkaar al lang. In de jaren zeventig was Stefan journalist geweest. Hij had veel gereisd, naar bijeenkomsten tegen kernenergie in Japan en Genève, waarover hij had geschreven voor *Fredsposten* en *Ny tid*, artikelen die bij Max nooit de behoefte hadden gewekt ze te lezen, en was in het begin van de jaren tachtig betrokken geweest bij protesten tegen de NAVO en de Europese raketten. Maar tegenwoordig had hij het vooral over de eilandjes in Zuidoost-Azië die hij had bezocht. Die hadden namen als Koh Phangan en Pulau Pinang, en Max had nog niet eens de kans gehad antwoord te geven op de vraag hoe het met hem ging, of Stefan was al een eind op weg in een monoloog over yoga.

‘Het is meer dan yoga, snap je. Het is een levensvisie. Ik bedoel, ik ben altijd geïnteresseerd geweest in morele kwesties, net als jij, maar uiteindelijk, sinds ik écht heb leren ademen, zag ik in dat de reis vanbinnen moet beginnen. Of niet soms?’

Max knikte. ‘Zeker.’

‘Zeg het maar als je eens langs wilt komen om het te proberen. Ik kan je een simpele basiscursus geven. Gratis, natuurlijk.’

Max beloofde dat hij erover na zou denken, en Stefan leek tevreden.

‘Eén woord: flexibiliteit. Je hebt geen idee waartoe het lichaam in staat is als je een beetje traint, zelfs op onze leeftijd.’

Max hield er niet van herinnerd te worden aan zijn leeftijd. ‘Je bedoelt dat je leniger wordt?’

‘Dat niet alleen. Je leert ademen, je bloedsomloop wordt beter, je leert iedere beweging in je lichaam te voelen. Je wordt simpelweg sensueler.’

‘Klinkt geweldig,’ zei Max.

‘Daar kun je donder op zeggen,’ zei Stefan, en hij knikte naar Gun-Maj, die een paar meter verderop stond. Ze zwaaide naar

hem op een manier die Max opvatte als overdreven flirterig. Max vroeg zich af hoe vaak ze het deden. Naar alle waarschijnlijkheid vaker dan hij en...

Hij onderbrak zijn gedachte toen hij zag dat Katriina weer binnen was gekomen.

Ze stond nu met Wivan te praten en het leek of ze het over werk hadden, want Katriina stond onrustig te knikken, alsof ze het hele gesprek zo snel mogelijk achter de rug wilde hebben. Max zag hoe Risto aan kwam zetten met voor ieder een nieuw glas en in-schonk.

Een uur later zaten ze in een taxi en praatten ze voor het eerst sinds ze thuis ruzie hadden gehad weer met elkaar.

‘Kun jij me uitleggen waarom we met die mensen omgaan?’ vroeg Max.

Katriina keek recht voor zich uit. Ze was dronken die avond, misschien meer dan gewoonlijk, en even vroeg Max zich af of ze überhaupt had gehoord wat hij zei. Na een tijdje zei ze: ‘Omdat mensen met elkaar omgaan, Max. Dat is volkomen normaal.’

Haar stem klonk vermoeid en ontmoedigd. Max had verder zijn mond moeten houden, maar hij kon het niet laten. Hij had met Stefan een glas whisky gedronken en voelde zich scherp. ‘Ja, maar nu heb ik het specifiek over *dé*ze mensen. We hebben toch niets met hen gemeen? Oké, Risto en Tuula gaan nog wel, maar al die anderen... Stefan bijvoorbeeld. Ik zweer het je, als hij nog één keer begint over een of ander verrekt schiereiland van Borneo, dan wurg ik hem. Weet je wat hij vanavond tegen me zei? Dat ik aan yoga moest gaan doen voor een beter seksleven.’

Katriina snoof. ‘Voor iemand die onderzoek doet naar zulke dingen, ben je verbazingwekkend sceptisch over alles wat met seks te maken heeft,’ zei ze, en ze legde haar hand op zijn kruis.

Max keek naar de taxichauffeur en vroeg zich af of die het gezien had. De man was ergens in de veertig, zo eentje die waar-

schijnlijk lang genoeg in Helsinki had rondgereden om alles wel een keer gezien te hebben, dacht Max, en hij zag zichzelf en Katriina door de ogen van de chauffeur: weer zo'n ongelukkig, verwend echtpaar van middelbare leeftijd dat elkaar niet kan uitstaan en begint te kibbelen zodra ze op de achterbank zitten.

'Waarom is het zo moeilijk voor mensen om te begrijpen dat ik geen onderzoek doe naar seks? Dat was één studie, en bovendien al bijna twintig jaar geleden.'

'Eén studie die je hele carrière heeft gelanceerd. Je mag best wat dankbaarder zijn,' zei Katriina.

'Ik zeg alleen maar dat dit de laatste keer is geweest dat ik mee-ging,' zei hij, een opmerking die geen enkel effect sorteerde. Daarbij wist hij dat het niet waar was. Over een paar weken zouden ze waarschijnlijk weer in een taxi zitten, op weg terug naar huis van een ander feest bij andere vrienden.

Ze waren even stil. Plotseling vroeg Katriina: 'Weet jij of Eva een vriendje heeft?'

Max keek naar buiten. 'Hoe zou ik dat moeten weten?'

'Ik maak me gewoon zorgen over haar.'

Max begon te lachen.

'Waarom lach je?'

'Omdat dat precies is wat zij over jou zei.'

'Over mij?'

'Ja, dat ze zich zorgen maakt over jou. "Papa, mama is neerslachtig." Waarom moest je tegen haar zitten klagen? Zij hoeft jouw problemen toch niet aan te horen?'

'Dat doe ik helemaal niet!'

'Vertel mij eens waarom jij neerslachtig zou moeten zijn?'

'Het is toch zeker niet abnormaal dat ik mijn kinderen bel?'

Wanneer heb jij haar gesproken?'

'Weet ik veel, eergisteren?'

'Belde zij?'

'Belde zij? Ja, ik geloof het wel.'

Hij wist dat dat Katriina van streek zou maken. Háár belde Eva nooit. Maar dat was ook niet zo gek, want ze wist dat haar moeder haar vroeg of laat zelf wel zou bellen.

De rest van de rit zwegen ze, maar toen ze thuis waren en zij haar tanden stond te poetsen, ging Max naar Katriina toe om zich nader te verklaren. Hij had er een hekel aan als hij niet uit mocht spreken, als zij hem doodzweeg en zich terugtrok in de badkamer. Maar ze duwde hem weg.

‘Ik wil het niet horen. Kun je me alsjeblieft gewoon met rust laten!’

Hij zat een uur in het donker op de bank in de woonkamer en staarde naar de regen. Hij schonk een glas whisky in, vervolgens nog een, en toen hij dat ophad, stond hij op, haalde zijn laptop uit zijn werkkamer en ging weer op de bank zitten. Hij ging naar het online forum van de *Helsingin Sanomat* en zocht de discussies met de recentste commentaren. Max voelde een hevige drang om een provocerende bijdrage te schrijven, om de conventies van goede smaak te schenden. Op dit uur waren er geen moderators die de bijdragen censureerden. Maar wat zou hij schrijven?

Hij opende een discussie, probeerde wat ideeën uit, tikte een paar regels, wiste die weer. Hij besloot een link te plaatsen naar een tekst die hij zelf had geschreven, om op z'n minst een idee te krijgen hoe er over zijn persoon werd gedacht. Hij vond een draadje over bezuinigingen in de thuiszorg en dacht dat het daar wel zou kunnen werken. Hij koos een andere gebruikersnaam dan gewoonlijk en schreef: ALS VROUWEN EERDER BEGONNEN MET WERKEN, ZOUDEN ZOWEL GEZINNEN ALS DE FINSE ECONOMIE DAAR BAAT BIJ HEBBEN. DE NIEUWE ‘HUISVROUWENTREND’ IS EEN TIKKENDE TIJDBOM. HIER IS EEN ARTIKEL OVER DIT ONDERWERP VAN SOCIOLOOG MAX PAUL. Hij voegde een link toe naar een artikel over de grootste demografische groepen en laadde de pagina opnieuw. In het artikel had hij beschreven hoe het kwam dat er over enkele jaren per honderd werkende Fin-

nen ongeveer vijftienzestig gepensioneerden en kinderen zouden zijn.

Op dit uur van de nacht waren er waarschijnlijk niet veel mensen wakker. Hij zat een kwartier voor zijn beeldscherm te wachten tot iemand iets schreef, maar er gebeurde niets, en dus klapte hij zijn laptop dicht, zette zijn whiskyglas in de gootsteen en ging naar bed in Eva's oude kamer.

Maar hij kon niet slapen. Hij was geïrriteerd, werd geplaagd door het gevoel dat hij nog iets wilde zeggen, maar dat er niemand was die luisterde.

Na een halfuur stond hij op, zocht door het donkere huis zijn weg naar de woonkamer en opende zijn laptop. Hij had een paar reacties gekregen. Enkele ervan leken relevant, maar één specifieke reactie trok direct zijn aandacht.

JA HALLO, WIE KAN HET ÜBERHAUPT WAT SCHELEN WAT DIE SEKSPROFESSOR VINDT?